СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК L. Ч. 42. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 24. лютого, 1942. No. 42. Jersey City, N. J., Tuesday, February 24, 1942. Vol. L.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПОСЛИ ПРО ПРОМОВУ А. ГЛИНКИ В КАНАДІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ

Канадійські „Українські Вісти" пишуть, що в історії канадійського домініяльного парляменту є досі записані два Українські Дні. Першим був день 8. травня 1931., коли то тодішній посол Михайло Лучкович, родом зо Злучених Держав, а українець з походження, виголосив кількагодинну історичну промову про пацифікацію в Східній Галичині, та коли по тій промові взяли участь в дискусії не тільки посли, але й тодішній премієр Канади, Бенет. Другим днем став день 2. лютого 1942., коли то заговорив про Україну посол Антін Глинка, обстоюючи право українського народу на державну незалежність.

Ця промова викликала серед послів сильне враження. Посол Бредет сказав: „Пане предсідникy, заки я почну свою промову, хочу погратулювати попередньому бесідникови, достойному послови з Вегревил (п. Глинці. — Ред.) за таке ясне й сильне представлення одної з великих проблем," перед якими стоїть його (український. — Ред.) нарід в Европі, а з якими ми маємо стрінутись і пробувати полагодити їх, коли скінчиться теперішня війна".

Знову посол Роберт Фир сказав: „Я хочу погратулювати достойному послови з Вегревил. Я не є компетентний видавати осуд про цю справу, яку він обговорював, але спосіб її представлення був знаменитий. Коли мова про нарід, в імени якого він промовляв, то я маю для нього найвищі признання, бо живу між тим народом і з ним працюю від самого мого прибуття. Це люди, що тяжко працюють, що вложили і свою частину в розбудову цього краю та які сповняють свої обовязки щодо зусиль, щоб віднести перемогу над ворогом за морем".

ЧИМ СТАРАЮТЬСЯ ПОЗИСКАТИ УКРАЇНЦІВ

ЛОНДОН, 19. лютого. (Ройтер). — Українські газети, що виходять під німецькою окупацією, постійно доносять, що німецькі військові власти звільняють масово українців з таборів воєнних полонених та відсилають їх домів. В цей спосіб німці хочуть набути нових рук до праці при будові знищених фабрик і доріг. Тим хочуть німці позискати собі теж українців, які гірко розчаруваліся невиконанням обітниць Берліну про створення самостійної України.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТЕР ХВАЛИТЬ СТАЛІНА

Ґраф Р. П. Рачиньскі, що виконує уряд міністра заграничних справ при польськім уряді на вигнанню, прибувши з Англії до Америки, дав інтервю газетярам про війну і положення Польщі. Заявив, що поляки є доброї віри і надії, бо мають за собою сильних союзників, як теж тому, бо „кожний поневолений нарід є по їх стороні". Далі казав, що польський уряд в Лондоні є добре поінформований про те, що діється в Польщі. Цікаве те, що говорив Рачиньскі про те, що буде в Европі по війні. Отже заявив, що на його думку не треба буде керуватись при наладнанню Европи поблажливістю. Казав, що нова Европа буде ріжнитись від старої, бо буде складатись з ряду федерацій, подібних до тої, яку вже заключено між Польщею і Чехословаччиною. Далі ґраф Рачиньскі хвалив Сталіна, що свідомий своєї сили. Казав, що Совети звільняють польських цивільних, а польська армія в Росії є вже під польською командою.

През. Рузвелт Створив Обєднану Воєнну Команду

В вашингтонських конгресових колах вважають, що здійснилася вимога послів і сенаторів, щоби була в одних руках команда над всіми воєнними силами: на землі, на морі й в повітрю. Отже так є, що през. Рузвелт уже зложив таку команду. Вона має „неформальний характер", хоч на її чолі стоїть сам президент, а членами є військові особи, що займають найвищі військові посади. Ось та обєднана Команда сходиться на наради до Білого Дому. Вона в дечому подобає на Начальну Команду німецької армії, на якої чолі стоїть Адольф Гітлер. Та є засаднича ріжниця в тому, що американська Обєднана Команда не займається краєвими політичними справами, як це є в Німеччині з націстівською Начальною Командою.

ПАНІ РУЗВЕЛТОВА УСТУПИЛА З ОФІСУ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Недавно заповіджено з боку самої пані Елеонори Рузвелтової, що вона задумує покинути працю в Офісі Цивільної Оборони, як тільки та праця буде наладнана так, що її зможуть вести інші. Тепер проголошено, що вона дійсно уступає. Кажуть, що це сталося теж і наслідком тої критики, яка поширилась у звязку з працею Офісу Цивільної Оборони, яку вважають недостаточною та вимагають, щоб уся вона перейшла з цивільних рук у військові.

УСУНЕНО 200 СТАРШИН З ПОЛЬСЬКОЇ АРМІЇ

ЛОНДОН, 19. лютого. (Ройтер). — Двіста польських старшин одержали примусову відпустку на два роки, що викликало таку сензацію, що МекКінлей, посол Партії Праці, вніс інтерпеляцію в парляменті та запитав, чи підставою такої примусової відпустки є які політичні причини. Міністер війни Моргесон відповів, що це сталося в „наслідок ріжних причин".

Американські Чужинецькі Леґіони

В департаменті війни взяли під серіозну розвагу справу творення в Америці Чужинецьких Леґіонів. Ідеться в першу чергу про те, щоб обєднати якнайбільше народів біля тої боротьби, що її ведуть Обєднані Держави з Державами Осі. Справа стала актуальною з тої хвилини, як сформовано Вільний Филипинський Баталіон в Злучених Державах для боротьби з японським наїздником, чи взагалі з ворогами Америки. Секретар війни Стимсон заявив, що він роздумує над пляном творення подібних баталіонів з ріжних інших народів, що живуть у Злучених Державах, як з китайців, британців, поляків, росіян, греків і т. д.

НЕ ДОГОВОРИВСЯ З ҐАНДІЄМ

Останніми днями часописи присвячували чимало місця зустрічі китайського начального команданта Ченг Кай-шека з індійським провідником Ґандієм. Ось ті два провідники, як відомо, є наскрізь ріжного характеру. Ґен. Ченг це революціонер-войовник, що хоче обєднати весь Китай і визволити його з японського наїзду. Знову Ґанді це аскет, проповідник і пацифіст, що пробує будувати для Індії більші права головно пасивним спротивом. Як один так і другий є безсумніву великими патріотами й ідеалістами, що бажають своїм народам добра і волі. Тому саме привязувано велику вагу до того, якби вони обидва зговорились і пішли спільними шляхами у теперішньому змаганню світових потуг в Азії. Якби вони обидва станули по стороні Британії без застережень, то це дуже скріпило б положення Обєднаних Держав. Та наразі Ченг Кай-шек ще не міг дійти з Ґандієм до порозуміння в цій справі.

СИН ГОРТІЯ РЕҐЕНТОМ

БУДАПЕШТ. — Мадярський парлямент з трьох кандидатів на мадярського реґента, більшістю голосів вибрав найстаршого сина теперішнього реґента — Степана Гортія. Старий Горті предложив перед парлямент трьох кандидатів, з яких той міг вибирати.

НАЦІСТИ І УКРАЇНА

„Націсти зискали тимчасовий військовий успіх в Україні, одначе понесли повний неуспіх з політичного боку..." — пише „Торонто Дейлі Стар" з 5. лютого.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918, by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,

Зависло Нове Нещастя Над Будуччиною України

Рада Народніх Комісарів СССР видала в Москві декрет, на основі якого міліони мешканців України, Білорусі та Московщини, що втекли перед наступаючою німецькою армією, будуть оселені настало в центральних і східних областях СССР. Це значить, що колиб большевицька армія й відвоювала втрачені землі, то ці виселенці ніколи вже не повернуть до своїх сіл і міст.

Совєтські статистики не подають, скільки саме людей виемігрувало на схід. Та пригадаємо, що чужинецькі кореспонденти подавали, що вивтікало до 20 міліонів людей. Коли зважити, що загарбані німцями території були найгустіше заселені, та коли взяти під увагу заяву С. А. Лозовського з минулої осені про це, що під німецькою окупацією остало понад 60 міліонів душ, то можна сміло припускати, що число втікачів може доходити до 25 міліонів, в чому буде певно найменше яких 10 міліонів українців. Ось тому таке розпорядження Москви матиме катастрофальні наслідки в першу чергу для України. Бо коли і вернуться большевики на Україну, то згідно з новим декретом, не вернуть міліони тих українців, що їх насильно переселено на схід. Їх майно, оскільки таке мали, перейде на власність держави, а їх місце займуть нові поселенці, якими, правдоподібно, будуть москалі. Колиж знова німці задержаться на Україні, то вони будуть кольонізувати опорожнені села й міста родовитими німцями, що буде новою траґедією. Вже тепер з Берліна повідомляють, що на Україну, головно в околиці Житомира та Києва, німці плянують переселити 400,000 селян з Московщини й Білорусі, щоб при помочі їх рук обробити сівбу та жнива в 1942. р. Та це тільки невільники, які пізніше зроблять місце для „панівної німецької раси".

Не важко догадатися, що станеться з тими українцями, що остануть на сході, десь біля Уралу та в Азії. Розпорошені поміж москалями та азійськими народами, вони поволі будуть зденаціоналізовані, чи пак „зсовєтизовані" та раз на все пропадуть для української нації. Хто бачив нові совєтські шкільні підручники, видані в Києві в 1941. році, де нема навіть згадки, слова „Україна" чи „українець", цей знає, до чого мусить довести таке виховання.

Одним словом, над будуччиною українського народу зависло чорне марево З одної й другої сторони йому грозить повільна смерть та цілковите зникнення як одноціла та єдинородна українська нація.

Муринський Історичний Тиждень

Товариство для Студій над Життям й Історією Муринів влаштувало в днях від 8. до 15. лютого 15-ту річницю „Муринського Історичного Тижня". Ціллю таких „Тижнів" є виказати ніґерський вклад у творення Америки. У звязку з тим подає ФЛІС таке:

Пять з ранніх еспанських переселенців приїхали до Америки в супроводі ніґрів. З 1619. року, коли ніґри були вперше привезені до Вірджінії як слуги, до Проклямації Визволення з 1863., якою скасовано рабство в Злучених Державах, аж по теперішній час вони нераз заявлялися в історії країни. Ніґерська раса видала з себе кількох ґеніяльних осіб. Филлипс Вітлі, дівчина поетка 18. століття, твори якої видано в Лондоні; Бенджемин Беннекер, самоук математик та вчений; Букер Т. Вашинґтон, великий виховник; та Джордж Вашинґтон Карвер, вчений. Ніґер вперто переборював перешкоди в політиці, заняттях, спорті та в економічній і соціяльній праці. Ніґри зробили особливий вклад у мистецтво: ритми танцю та музики, зокрема духовну. Їх „блус" та „джес" зрештою знайшли признання як певні частини американської культури.

Рабство, яке недопускало ніґрів до нормального економічного розвитку та позбавляло освіти, виникло в наслідок потреби робочих рук в кольоніяльних плянтаціях півдня. Його підтримували власники торговельних кораблів ріжних країн. Вони заробляли привозячи ніґрів з Африки та продаючи їх, як товар, на ринках рабів на півдні та в Західних Індіях.

Треба було аж Цивільної Війни та праці Абрагама Линколна, аби покінчити з рабством. Від 1863. року ніґри жили в дусі свободи й громадянства, не зважаючи на постійні утиски в багатьох південних громадах. Колись вчити ніґра читати й писати було заборонено. За останнє півстоліття вони масово йшли до шкіл, аби задовольнити довгостримувану жадобу знання. Нині 85 відсотків ніґрів в Злучених Державах є письменні. В країні є 70 ніґерських каледжів, більше ніж 48,000 осіб закінчивших науку в них. Теорія Букера Т. Вашинґтона про „навчання з практики" вживається у багатьох школах для білих. Він теж заснував відомий ніґерський каледж в Тоскеґі.

Остання тяжка перепона, яку ніґри мають подолати, це є расова дискримінація з боку нерозважних осіб та працедавців в індустрії. В теперішнім воєннім змаганні визначні урядові особи, починаючи від президента Рузвелта, видали заяви проти дискримінації ніґрів. У Вашинґтоні встановлено спеціяльний комітет, що має досліджувати жалоби на дискримінацію ніґрів та має старатись направити їх.

ПРОТ. САВЧУК НАЗНАЧЕНИЙ ВІЙСЬКОВИМ КАПЕЛЯНОМ

ВИННІПЕҐ (Ман.). — Військова влада у Винніпеґу оповістила 13. лютого ц. р., що назначено адміністратора Української Греко-Православної Церкви в Канаді, протиєрея С. В. Савчука, капеляном для вояків того ісповідання з усіх трьох галузей воєнної служби в Манітобі, Саскачевані й Алберті.

Протоєрей Савчук є першим українським православним священиком, назначеним на становище військового капеляна в Канаді. Він буде мати ранґу капітана (сотника) й буде під зверхністю полковника Дж. А. Велса в Оттаві (бувшого єпископа Карібу), головного капеляна.

Прот. Савчук приїхав до Канади малою дитиною в 1898. р. і був одним з перших українських учителів в Саскачевані. Відтак одним з перших українських православних священиків. Військове життя не є для нього цілком чуже, бо будучи студентом Саскачеванського Університету перейшов курс старшинського вишколу.

КОНФЕДЕРАЦІЯ З НЕДУГАМИ

Канадійські „Українські Вісти" з 11. лютого б. р. обговорюючи спільну декларацію Польщі й Чехо-Словаччини в справі їхньої федерації чи конфедерації пишуть між іншим таке:

„Запропонована конфедерація мал би зачати своє життя з усіми тими недугами, через які Чехо-Словаччина та Польща вже раз впали, а бодай стали причинами теперішньої війни. А тими недугами були т. зв. національні меншини, що чулися покривджені в одній та другій державі. Замісць подумати про те, як наладнати свої взаємини з тими меншинами і як їх вдоволити, щоби вони хотіли звязати свою долю з долею чехів та поляків, чехи та поляки мріють тільки про те, аби їх назад під свою владу дістати, чи вони хочуть, чи не хочуть.

„Поляки лишають для українців два місця в своїй „Раді Народовій". А хто їм сказав, що українці хочуть належати до Польщі? Українці можуть так само лишити два місця для поляків у своїй „Раді Народовій"!

„Чехи та поляки не посувають вперед розвязки наболілих питань Европи. Вони опинають воду в ступі".